

Ansamblul „Archaeus”, concert de muzică contemporană

Concert, sau mai exact, concert-spectacol, de muzică românească și slovacă.

Pentru că forma sub care au gândit și realizat membrii ansamblului „Archaeus” cameralelor lor din 17 septembrie se circumscrie în egală măsură celei a unui concert, permițând fiecăruia să prezinte cel puțin o lucrare solistică, dar și spectacolului, pentru a cărui coeziune au găsit o formulă literară (prin recitățile actorului Răzvan Ionescu, cu versuri din lirica poezilor români și slovaci Miroslav Holub, Vladimír Holan, Adrian Păunescu, Daniela Crăsnaru, Marin Sorescu, Titel Constantinescu), dar, totodată — ceea ce dovedește ingeniozitatea lor —, o soluție pur muzicală: prefațarea și epilogarea fiecărei piese înscrise în program de câte un scurt tablou extras din lucrarea *Spectacol pentru o clipă* de Octavian Nemescu, prezentată, astfel, aproape integral.

În acest context, am putut distinge valoarea fiecărui instrumentist component al formației, luat individual, dar cu deosebire calitatea întregului, care a lăsat o impresie favorabilă auditoriului din sala Studio a Ateneului (în ciuda unei carențe de organizare, dintru început manifestă: în lipsa programului de sală, publicul s-ar fi dorit orientat cel puțin cu o prezentare verbală în peisajul inedit al celor mai multe dintre partiturile oferite spre ascultare, cu atât mai mult cu cât afișul de concert nu insera nici măcar numele compozitorilor acestor piese!).

Am remarcat din nou eficiența interpretativă a violonistului Ion Georgescu, în lucrarea lui Josef Malovec *Canti di Speranza*, sau multiplele valențe de colorist ale percuționistului Alexandru Matei, în *Solo pentru percuție* de Ștefan Niculescu — prima lucrare a compozitorului dedicată exclusiv percuției, dar mergând, în planul organizării muzicale, pe linia stabilită odată cu *Simfoniile pentru 15 soliști*, având ca punct de pornire în desfășurarea sonoră o idee melodică din care se construiesc secțiunea inițială și cea terminală a piesei, centrul ei fiind un moment tensionat bazat pe repetarea unei celule melodice.

Valorificând tradiția polifoniștilor din toate epocile, și poate, mergând pe cea a compatriotului său Bohuslav Martinu, compozitorul slovac Vladimír Godar realizează un interesant *Ricerca*, adaptat la cerințele structurării materiei muzicale în contemporaneitate. Tema inițială expusă de vioară e preluată de clarinet, pentru ca odată cu intervenția violoncelului să ne aflăm în fața unei interesante sinteze timbrale (în care acesta din urmă apare ca un sumum al celorlalte două), urmând ca intrarea pianului în discursul sonor să constituie punctul de maximă densitate, prin acordurile consistente, combinate pe alocuri cu clustere. Este meritul celor patru instrumentiști (alături de Ion Georgescu, clarinetistul Vasile Mocioc, violoncelista Anca Vartolomei și pianista Rodica Dănceanu) de a fi redat cu acuratețe și simț dramatic, intuind caracteristicile constructive, această miniatură polifonică, de expresie contemporană.

Iar dacă în *Ricerca* lui Vladimír Godar, Anca Vartolomei și-a dovedit măiestria în rol de membru al formației camerale, i-am apreciat cu atât mai mult desăvârșirea instrumentală, coerența gândirii asupra partiturii abordate, finețea dar și tensiunea modurilor de atac, exact intuite, claritatea în reliefaarea planurilor — puse în slujba interpretării *Sonatei pentru violoncel solo* de Wilhelm Berger, creație în care compozitorul își respectă principiile de compoziție statornicite în opusurile anterioare, anume exploatarea spațiului sonor în virtutea tehnicii de constituire a materialului muzical pe baza șirului lui Fibonacci.

Amestecul de „orient” cu „occident” din *Hudba* de Ilja Zeljenka (primă audiție absolută, lucrarea fiind

scrisă pentru „Archaeus”) nu și-a putut salva lipsa de unitate stilistică (compozitorul încearcă să „stoarcă” tot ce se poate din intervalul de terță, în „conflict” cu structuri constituite din scări pentacordice, sprijinindu-și fluxul muzical pe ritmica de proveniență exotică), nici chiar prin prestațiile de bună calitate ale clarinetistului Vasile Mocioc, pianistei Rodica Dănceanu și percuționistului Alexandru Matei, care s-au străduit să găsească și să reliefeze sensuri adânci, impresia lăsată fiind, totuși, de... incertitudine.

Fagotistul Vasile Macovei s-a remarcat în partitura *Ciacconei* compozitorului slovac Juraj Benes (primă audiție la noi), în care secțiunile au fost delimitate între ele, în cadrul spectacolului, prin câte un moment sonor extras din lucrarea lui Octavian Nemescu, soluție discutabilă, dacă ne gândim că o lucrare de factură variațională nu ar trebui secționată în acest fel, perceperea elementelor tematice devenind, la audiție, de-a dreptul imposibilă. Piesa cu sugestii arhitectonice renascentiste (cea a lui Benes) se dorește, în fapt, un câmp de explorare în posibilitățile tehnice și expresive ale fagotului, în moduri de atac, sonorități coloristice, timbrale, diferite, cu antrenarea pianului (prin acționarea pedalei în scopul dobândirii unui efect vibrator îmbogățit) și realizate cu precizie de Vasile Macovei.

Spectacolul s-a încheiat cu piesa lui Liviu Dănceanu, unul dintre animatorii formației, căreia i-a dedicat aceste *Rime pentru „Archaeus”*, menite să evidențieze, într-o singură partitură, pe fiecare instrumentist, în rol solistic, dar și ansamblul în întregul lui; lucrarea își propune, ca și altele din acest concert, investigarea în zonele tehnico-expresive, timbrale, dinamice și agogice ale instrumentelor angrenate (pe lângă cele numite mai sus, adăugându-se chitara lui Vasile Colțea), edificiul sonor constituindu-se pe baza unui mod ce izvorăște din șirul armonicelor superioare și inferioare ale unui sunet. Întreaga atmosferă a concertului-spectacol a urmat — cu voce sau fără voce — expresivitatea creației considerate ca fir conducător (*Spectacol pentru o clipă* de Octavian Nemescu, după afirmațiile lui Liviu Dănceanu dedicată, în această formă, ansamblului pentru acest spectacol), implantată, cel mai adesea, ca element contrastant prin forță și semnificații, prin coloritul ei particular.

Veronica BERBESCU ZBARCEA

Vinicu Moroianu

Este, sincer vorbind, pasionantă evoluția unui talent major ca cel al lui Vinicu Moroianu, iar recitalurile sale, dintre care ne vom opri la cel mai recent (20 septembrie) se conturează tot mai mult ca autentice evenimente ale stagiunilor muzicale. Mi s-a întâmplat destul de des ca unii confrăți sau chiar ca oameni din public să-mi amintească cu emoție episodul revelator al tălmăcirii, de către Moroianu, în urmă cu cțiva ani, al *Sonatei nr. 3 pentru pian* de George Enescu în cadrul manifestării „Tineri talente” de la Rîmnicu Vilcea. Faptul nu este, cum se spune, întâmplător, pentru că pe atunci foarte tânărul pianist dovedea, în abordarea unei pagini enesciene de asemenea complexitate, un fel de dar divinător al valorilor muzicale esențiale care ne făcea să avem cele mai frumoase așteptări pentru dezvoltarea sa ulterioară. În adevăr, Moroianu nu este un pianist de toată ziua, ci unul de excepție. Ni se poate întâmpla să nu-l aflăm la nivelul perfecțiunii într-unul din marile concerte ale repertoriului universal, să-l dorim mai simplu și mai direct în exprimare, dar ulterior să cunoaștem autentice revelații în luminarea, de către el, a unor pagini mai puțin frecventate sau să constatăm că adevăratul climat al emoției muzicale celei mai nobile este generat de contactul

tinărului artist cu aspecte elevate și oarecum tainice ale repertoriului pianistic. În orice caz, este vorba, la Viniciu Moroianu, de o disponibilitate stilistică remarcabilă, de o privire spre profunzimile problematicei muzicale, care se dovedește rară și exemplară printre colegii săi de generație.

Multitudinea de aspecte, uneori complementare sau chiar opuse, ale manifestării acestui talent deosebit s-a vădit în esență din derularea recitalului la care ne-am oprit. Astfel, *Sonata op. 109, în mi major*, de Beethoven, cu toată direcționarea spre introspecție pe care o conține această genială pagină în esența ei intimă, ne-a apărut totuși ca „închisă în sine”. Irlismul ei aparte nefiind comunicat cu suficientă claritate. Au existat „învălmășeli” în sonoritate și în conturarea limpede a formei, iar sunetul nu a purtat spre sală așa cum am fi dorit. Este adevărat că aspectul improvizatoric, de *impromptu* al tematicii, dorită în mod expres de Beethoven ca „nepătrată”, a fost pus în evidență, însă compensarea lui prin, totuși, anumite valori de echilibru, de cantabilitate, de evidențiere a articulațiilor nu s-a realizat în mod corespunzător de către interpret.

Imediat după aceea, însă, am asistat la un moment interpretativ remarcabil. Suita *In aer liber* de Béla Bartók a fost magistral redată, din toate punctele de vedere. Ritmica stringentă, acută, tipică paginilor marelui compozitor ungar, s-a aliat cu sugestivitatea imagistică tot atât de caracteristică. Un coleg (Dumitru Avakian) remarca, în deplină justete, că modul de a colora paginile de atmosferă ale suitei (*Muzica nopții de pildă*) nu a succombat tentațiilor debussiste, cu toate că unele similitudini ale textului cu genialul Preludiu *Des pas sur la neige* al lui „Claude de France” sînt frapante. Contrastele au fost mai degrabă în alb și negru decât în tehnicolor, misterul bartokian a fost menajat cu o grijă a amănuntului — pilduitoare, vibrația sunetului avea acel caracter mat și surd (la modul sublim) pe care-l așteptăm în asemenea pagină. Langoarea scriabiniană a *Preludiului în si minor* de Tudor Dumitrescu ne-a apărut pe deplin pusă în lumină de talmăcirea pianistului, pe care am înțeles-o ca încă un omagiu (Oh, cât de îndreptățit!) îndreptat către memoria aceluia prea tinăr muzician, bănuit pe drept cuvînt de geniu, care ne-a fost smuls dintre noi cu un dramatism pe care-l putem asemui numai soartei lui Nicolae Labiș.

În fine, *Studiile simfonice* op. 11 de Schumann, după un început ceva mai discutabil (tema a fost zumbă lipsită de simplitate) ne-au dăruit un moment de cea mai pură flacăra romantică. Cantabilitate majestuoasă, ritmică pilpitoare și sugestivă, construcție logică și paralel expresivă, simț al culminației efective în grandiosul final — toate au contribuit la restituirea autentică și plină de prospețime a unei covârșitoare capodopere.

Florin Ionescu-Galați

Mărturisesc că, în general, sînt reticent cînd este vorba de comentat recitalurile unor elevi de liceu: ei se află într-o perioadă de formare, din care se va desprinde apoi, abia în anii Conservatorului, imaginea viitorului artist. Excepțiile există totuși, dar ele trebuie cîntărite cu parcimonie și semnalate îndeosebi acele cazuri în care însemnele talentului sînt atât de indubitabile încît surprizele (nefavorabile) de mai tîrziu să fie în cît mai mare măsură excluse. În cazul lui Florin Ionescu-Galați, elev brașovean în clasa a X-a, avem de a face cu o înzestrare ieșită din comun, care care i-a permis, de pildă, să înfățișeze *Concertul în sol major* (nr. 3) de Mozart la o Gală a tinerilor concertiști cu o înțelegere și un simț al stilului, care, chiar dacă vorbeau despre îndrumarea de mare calitate primită din partea tatălui său,

dirijorul Ilarion Ionescu-Galați, atestau posibilitatea tinărului violonist de a înfrunta sarcini artistice din cele mai dificile. Impresia ne-a fost întărită în bună măsură de recitalul dat la începutul stagiunii 1986—87 (13 septembrie) în sala Studio a Ateneului.

Programul a început cu *Sonata în re major* de Leclair; aici am fost impresionați din capul locului de o sonoritate violonistică bogată, vibrantă, care este unul din atu-urile principale ale lui Florin Ionescu-Galați: trăsătura de arcuș este fermă, viguroasă, există în personalitatea în închegare a violonistului un anume reconfortant „spirit de decizie”, un soi de asumare a propriei responsabilități care înfruntă dificultățile piepșii și deschis. Fără îndoială că orice calitate își are și dublura ei, deschizînd apetitul exigențelor cît mai diferențiate. Uneori, ni se pare că sonoritatea este prea uniform plină, avem chiar senzația unei oarecari forțări și în orice caz, avînd în vedere că Leclair este muzică franceză, dorim și o deschidere mai limpede către orizontul frazelor subtile, mlădioase, rafinat colorate (bine înțelese în limitele stilului epocii respective) și o eleganță, un „chic” sporite în *Tambourin-ul* din final. Există însă un sens pedagogic nedesimulat în alegerea repertoriului — și lucrul este cît se poate de limpede în abordarea *Sonatei nr. 1 în sol minor* pentru violină solo de Johann Sebastian Bach. Simpla ei parcurgere, efortul de memorizare și concentrarea interioară necesară susținerii unei asemenea capodopere reprezintă pentru un discipol timpuriu al arcușului o încordare supremă, de natură să-l „călească” în focul luptei, am spune. Florin Ionescu-Galați a trecut asemenea probă supremă în genere cu succes, supunîndu-și temperamentul unei discipline auto-impuse cu rigoare, luminînd țesătura polifonică cu o tendință spre echilibru și înțelepciune pe care o salutăm chiar dacă este în stare încă născîndă. Unele imperfecțiuni în redarea paginilor de maximă complexitate sînt, firește, de explicat și de natură să-i ofere junei violonist perspectiva tîrîmului de cucerit pe viitor.

Florin Ionescu-Galați a păruț a-și „scoate zăbala” pe parcursul a trei *Capricii* de Paganini, care l-au arătat ca pe un virtuoz de perspective pe acest tîrim „pur” al dezinvolturii tehnice și a atacat repertoriul de farmec și zîmbet al evocărilor vieneze (*Liebesfreud* de Kreisler) cu aplomb dar și cu dorința noastră de a-l vedea întrezărirînd, dincolo de verva textului, ceva din nuanțele șagălnice, din umorul „dialecatal” al unor asemenea faimoase și de efect „bis-uri” ale repertoriului cavalerilor arcușului. Tot așa, salutînd pe un autentic *pui de leu* al podiumului, capabil să descrie marele arc al încordării și descătușării ritmice din *Rondo capriccioso* de Saint-Saëns, nu putem să nu-i atragem atenția și spre eleganța specială a frazelor lungi din *Introducere* precum și spre multitudinea nuanțelor rafinat colorate pe care orice pagină de acest gen o presupune, pentru ca redarea ei să fie cu adevărat un act artistic. Sînt tot atîtea oferte de meditație pentru un autentic și plin de sevă talent ca acela al lui Florin Ionescu-Galați, care trebuie să-și onoreze harul printr-o muncă încordată și inteligentă.

Alfred HOFFMAN

Sorin Petrescu

La 30 septembrie, în Sala Mare a Ateneului, pianistul Sorin Petrescu a susținut un recital cu lucrări de referință din repertoriul pianistic: *Sonata în fa minor*, op. 5 de Brahms, *Stampe* de Debussy, *Alborada del Gracioso* de Ravel. Totodată, patru *File de Album* de Wagner, care par semnificative mai ales prin prisma ultimelor capodopere scenice ale autorului și a *lecției* lisztiene, evident ulterioară compunerii acestor piese (destul de anemice ca substanță muzi-